№ 93 Київ. Вівторок, 24-го Апріля (7 Травня) 1912 р.

Ціна окремого № 3 коп.

№ 93

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМИЧНА і ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК СЬОМИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Київі Велика Підвальна вул. д. 6.
Телефон редакції 1458.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1912

на 1 рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м	на 7 м	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м	на 1 м
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб, в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 р., або по 1 карб. на протязі перших шости місяців.

Ціна „Раді" за кордон: на рік 11 р., (27 крон 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року—5 р. 50 к, на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закорд. читачі передплачують газету через почтамти, то платять за газету по ціні, встановленій для передплатників в Росії.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожн. місяця.

ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Авторі рукописів повинні подавати своє призвіще і адресу. Редакція може скорочувати і зміняти статті більші, статті, до друку негодящі, переховуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, зважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.

Просять авторів додержуватись правопису „Ради".

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:
ЗА РЯДОК ПЕТІТУ, АБО ЗА ЙОГО МІСЦЕ:
перед текстом . . . . . 20 коп.
після тексту . . . . . 10 коп.
„сторонні повідомлення" . . . . . 50 коп.
За ПЕРШИЙ РАЗ платиться В ДВІЧІ.
Оповістки про пошукування праці—в Конторі редакції приймаються на льготних умовах.

ОПОВІСТКИ від окремих осіб фірм і закладів, що мешкають, або мають свої Головні контори чи Управи *закордном і скрізь в межах Російської Держави* за ВИКЛЮЧІННЯМ губерній: Київської, Харківської, Херсонської, Орловської, та Полтавської, опричь контори „Ради",—*приймаються виключно* в „ЦЕНТРАЛЬНОЙ КОНТОРѢ ОБЪЯВЛЕНІЙ ТОРГ. ДОМА Л. и З. МЕТЦЛЬ и Ко. Москва, Мясницкая, домъ Сытова" та в ОТДѢЛАХ ТОГО Т.ДЪ.: „въ Петербургѣ,—Морская 11 Варшава,—Маршалковская 130; Вильно,—Большая 38; Лодзь—Петроковская 1 Парижѣ, -8, площ. Биржи".

В середу, 25-го квітня, о 4-й годині дня в Софієвському соборі відправлено буде панахиду по українському письменникові

БОРИСОВІ ГРІНЧЕНКОВІ.

ВІД КОНТОРИ.

Передплатників, строк передплати яким кінчається на 1-ше мая і які хотять одержувати газету далі, прохають поспішити з надсиланням дальшої передплати, щоб не було припинки в доставці газети.

Спеціяльна кожно-венерич. лічебниця д. № 16. Михайлівська. Порада 50 к. Пр.: 10—2 дн. та 7—9 веч. Од 5—7 веч. завідуюч. лічебн. Д-р Гольдберг, приймає у себе № 16 В.-Васильківська

Д-р Черняк В. Житомір., 16. Прийом 9—12 та 5—9, жінки 1—2. Франці (сіф.), вен., мочепол. пол. розст. Водолічебниця.

І-ша ЗУБНА лікарня. Прорізна 10. ПРИ ЛІКАРНІ ХИРУРГ.

ВОДЕСІ передплачувати можна „РАДУ", на таких-же умовах як і в конторі газети, в українській книгарні „ДІЛО", Конна ул. № 11. Там-же продається „Рада" і окремими номерами.

Приймається передплата на 1911—1912 шкільний рік на український педагогичний журнал

„СВІТЛО"

другий рік видання.

Журнал призначається для сем'ї і школи і виходить раз на місяць (всього 9 книжок, кожна розм. од 5 до 6 аркушів) по такій програмі:

1) Статті що до теорії виховання і народньої освіти. 2) Ознайомлення з усякими питаннями виховання і практичне пристосування їх до шкільного й семейного життя. 3) Значіння художнього розвитку в справі виховання і освіти. 4) Сьогочасне становище народньої освіти, школи і народнього учительства на Україні. 5) Хроніка діяльности всяких просвітніх, педагогичних і наукових товариств. 6) Огляди педагогичних російських і закордонних журналів. 7) Твори красного письменства. 8) Бібліографія.

В журналі „Світло" за перший рік взяли участь своїми писаннями такі співробітники С. Бердяєв, С. Васильченко, С. Волох, П. Воронін, †Я. Гетьманчук, М. Грінченко Загірня), Дніпрова Чайка, Д. Дорошенко, С. Єфремов, Т. Згоральський, П. Капельгородський, Н. Кибальчич, В. Куц, Людомир П., З. Мірна, Он. Мусієнко, Гр. Наш. М. Невада, К. Оберучев, Сергій Павленко, Л. Чулий, Д. Пісочинець, Провінціал, Я. Савченко, Гр. Сьогобочній, М. Рубакин, Ол. Русов, С. Русова, С. Сірополко, В. Спілка, Ів. Стешенко, Я. Стороженко, †А. Тесленко, П. Є. Т-ро, Ф. Тусін, Чепелянський, Я. Чепіга, С. Черкасенко, С. Шелухін, † Гр. Шерстюк, С. Шохор-Троцький, †Р. Якубовський.

Журнал „Світло" виходить з сентября.
Передплата на рік 4 карб. На пів року 2 карб. 50 коп.
За кордон 5 карб.

Передплата приймається в конторі „СВІТЛА", у Київі, В.-Володимирська 93

Передплачувати „Світло" можна ще у Київі: 1) в Українській книгарні, Безаківська, 8 2) в книгарні Л.-Н. Вістника, В.-Володимирська 23. 3) в Крамниці „Час" Театральна 48, в Харькові, в Українській книгарні, Рибна 25, в Полтаві, в книгарні Г. Маркевича, ул. Котляревського, в Одесі: 1) в книгарні „Діло" Конна, 11, 2) в книгарні „Просвіта", Ніжинська 53.

Редактор-Видавець Л. ШЕРСТЮК.

Театр Городського Народнього Дому

Трупа українських артистів Миколи САДОВСЬКОГО.

Сьогодня, 24-го апріля, на користь Київської міщанської богадільні виставлено буде І. Запорожець за Дунаєм. II. Артист. III. Вечерниці.

У середу, 25-го, вес. комед. І. Карпенка-Карого Паливода XVIII століття.

У четв. 26-го, на користь незабезпечених акушерських учениць родопомічної школи при Київській Городській Олександрівській лікарні виставлено буде „Ой не ходи Грицю".

У п'ятницю, 27-го, І. весела ком. Карпенка-Карого „Мартин Боруля". II. „Веснянки".

У суб. 28-го, бенефіс капельмейстера Г. ЕЛІНЕКА. І. опера „Продана Наречена". II. Концертний відділ.

У неділю, 29-го апріля останні дві вистави і закриття зімового сезону, ранком: від 10 к до 50 коп. Зальоти соцького Мусія" (пісні в лицях). Вечером „Бондарівна".

Квитки продаються. Початок: ранк. о 1 год. дня, вечер. о 8 годині.

Відпов. режис. М. Садовський.

Перший ТЕАТР „МІНІАТЮР".
ІНСТІТУТСЬКА, 3. Телеф. 33-73.
Сьогодня, 24 і в середу 25-го апріля

XXX-й цікл

1) „Изъ дневника психіатра" ескіз на 1 д Лоринга, пер. І. Донського. 2) „Не зная броду, не суйся въ воду" жарт на 1 д. Мансфельда. 3) „Пассажиръ" на 1 д Адельгейма. 4) Сольні виступи (співи). В антрактах сінематограф

Початок о 7 г. веч., в понеділ. 23-го о 6 г. веч. По сеансам 1-й—7 г. веч., 2-й—8 г. 15 хв., 3-й—9 г. 30 хв., 4-й—10 г. 45 хв. В понед.: 1-й—6 г., 2-в—7 г. 15 хв., 3-й—8 г. 30 хв., 4-й—9 г. 45 кв., 5-й—11 г. Вхід через кожних пів-години. Слідуючий XXXI-й цікл з четвер. 26-го апр.

Нова партія.

Партія російських поступовців, заснована ще так недавно, виявляє ознаки досить жвавої діяльности. У багатьох містах одкрились комітети партії, подекуди відбулись наради членів нової партії з представниками инших партій. Загалом, як на перший час, партія показується більш здатною до життя, ніж того можна було сподіватись.

На жаль, нова партія додержує особливої конспірації в такій справі, де конспірації не повинно бути місця. Маємо на увазі справу з виборчою платформою. Як повідомляють газети, партія—чи ті особи, що стоять на чолі партії—постановила не опублікувати своєї виборчої платформи до осени, а замісць того опублікувати, з кого складається комітет партії. Цю постанову ні з якого погляду не можна признати слушною.

В останній (4) книжці „Вѣстника Европы" надрукована редакційна стаття, в якій ніби-то знаходимо політичний сімвол віри нової партії поступовців. Але те credo—занадто невиразне, занадто багато в йому невияснених і незачеплених пунктів. Нема, напр., того, що найбільше цікавить дві третини російської людности—вияснення становища нової партії що до національного питання. А поки цей пункт зостається невиясненим — зостається невиясненим і становище недержавних російських національностей до нової партії.

Розуміється, опублікування імен членів комітету партії трохи вияснить становище. Трохи, але не зовсім. Коли, напр., серед членів комітету ми знайдемо імена М. М. Ковалевського, К. К. Арсеньєва, А. С. Ізгоєва й деякі инші, то це служитиме запорукою, що нова партія має певний мінімум демократизму й лібералізму. Але в політиці, як і в математиці, потрібна як найпильніша конкретність і точність. Певний мінімум—це занадто загально й абстрактно. Це, напр., означає, що нова партія стоятиме за скасування межі осілости для евреїв, а чи означає це, що нова партія стоятиме за повне задоволення всіх національних домагань українців? Ніякий склад комітету не дасть одповіді на це запитання. Відповісти могла б на нього тільки докладна програма або, принаймні, тимчасова виборча платформа нової партії.

По одній версії, поступовці не хотять публікувати своєї виборчої платформи, щоб не вступати в конкуренцію з конституційно-демократичною партією. Це вже зовсім щось незрозуміле. Перш за все, партія к.-д. не має ніякого патента на виключне панування на виборчій арені, й конкуренція з нею зовсім не є яким-небудь злочинством з погляду громадського чи тактичного. А, по-друге, кожній політичній партії властиво боротись за своє істнування. Зрікаються цього права тільки партії кволі, мало-популярні, нездатні до життя. Невже партія поступовців належить до числа таких партій?

Бажано отже зо всякого погляду, щоб партія поступовців опублікувала свою докладну виборчу платформу. Чи пристане громадянство на цю платформу чи ні—це инше питання. Але, у всякім разі, громадянство матиме тоді певні данні, щоб оцінити вартість нової партії й вияснити своє становище що до неї. Конспірація тут зовсім не до-речі.

Російський імпер'ялізм.

I.

Російський імпер'ялізм у ліберальній чи то навіть з політичного погляду поступовій кереї—діло досить ще молоде й зелене. Можна сказати, що народився він і виріс уже за „обновленнаго строя",—після того, як японська війна, з одного боку, роскрила перед усіма кволість військового механізму нездоланої на перший погляд держави, а з другого—внутрішні заверюхи показали наочно, що нема чого реформаційних надій покладати на бюрократію. І от те, що досі було монополією уряду та його прихильників, реакційних елементів у громадянстві—страхи за цілість і неподільність імперії—переноситься в де-які круги умірковано-поступового громадянства. Коли бюрократія нездатна сама оборонити державу й забезпечити її від розвалу, то цю роботу повинні взяти на себе громадянство і народ—така була позиція, на яку ступили згадані елементи громадянства. До цього вдячного грунту й прищеплено імперіялістську ідею, вона швидко зростає тут і дає вже навіть де-які наслідки. Повстає, як знаємо, ідеал „Великой Россіи", в якому поруч загально-поступових домагання—реформувати державний лад у конституційному напрямі, виразно чутно імперіялістські нотки. Ідеологи „національнаго русскаго лица" вже виразніше ставлять крапку над *і*, висуваючи й підкреслюючи неістнуючу національну справу для державної народности, великоруської. Питання про „общерусскую" культуру та мову трактується новим способом—з погляду не так їхньої культурної вартости та здобутків, як державної та політичної ваги. Справа великої, міцної та дужої держави висовується на перший план і в однобічний кольор державности закрашує инші, сумежні, питання,—особливо питання національні, що мають таку велику вагу в кожній ріжноплеменній державі.

Але цей культ однобічної державности не тільки дав загальний напрям згаданим елементам громадянства—він визначив і зміст їхніх ідей і навіть ті способи, що ними ті елементи мають переводити свої ідеї в життя. Не дурно ж сказано, що опозиція звичайно будується по типу урядової системи в державі,—і на ідеології новітніх державників це може найкраще позначилося. Стоючи в опозиції до уряду з політичного погляду, вони тим часом позичають у його ж таки не тільки державний ідеал—великої, неподільної імперії, але й ті імперіялістичні способи, якими цю величність та неподільність ніби то можна захистити й забезпечити. Заходи уряду, до яких новітні імперіялісти ставляться неприхильно через їхню одверту реакційність та нахил до надсильства, все-таки їм близькі, як єдиний ніби-то спосіб справдити імперіялістичні завдання. Націоналістичне переборщування, огидне своєю одвертою зоологичністю, все-таки близький родич імперіялізму. Через свою молодість та недосвідченість, російський „поступовий" імперіялізм, правда, ще не втратив деякої сором'язливости, ще боїться одверто показати своє дійсне обличчя, ще хитається й виступає проти одвертого надсильства в національних стосунках. Але... характерні нотки чуються вже в ліберальних заявах „поступових" імперіялістів. З поглядами одного з їх, найталановитішого, до того ж і в українській справі, наші читачі мали нагоду познайомитись. Д. Струве, пройшовши досить важкий і забарний, хоч і не такий то вже й несподіваний шлях од централістичного марксизму до імперіялізму, висловився недавно цілком одверто. Українському й білоруському національним рухам, на скільки вони не являються консервативними—для оборони етнографичних одмін цих народів, а поступовими—для приєднання їх до всесвітнього культурного поступу, виходячи тим по-за межі дрібного провинціялізму, цей поступовець оповістив, як знаємо, безощадну боротьбу, закликаючи до неї й російське громадянство. І—знов характерна риса—російське громадянство майже не озвалось на цей заклик протестами. Коли не рахувати „Украинской Жизни", то російська преса слабо реагувала на заклик д. Струве, та й то устами людей „инородного", сказати б, коріня, як д.д. Жаботинський, Могилянський, то-що. Зате заклик знайшов і прихильників,—про одного з їх маємо поговорити докладніше.

Сергій Єфремов.

Триюмф Ірландії.

(Лист з Лондона).

Коли ми пишем ці рядки, в британській „Раді Громад" відбувається остання рішуча баталія навколо ірландської справи. Внесений три тижні тому премієром Асквітом на розгляд цієї Ради „біль" про самоврядування Ірландії дістав на першому його голосованню велику більшість голосів. Учора, 30 квітня (в. ст.), „біль" було внесено на обговорення в Раді удруге. За скілька день, одже, відбудеться друге голосовання „біля", а, разом з тим, буде знана і його доля, бо друге голосовання в британськім парламенті є завше найголовнішим. Після нього наступає трете голосовання, яке є майже виключно формальним; а тоді справа передається до Ради Панів і на санкцію короля. Перший „біль" про „Гом-руль" в Ірландії, що був внесений В. Гладстоном 1886 року, провалився власне підчас другого голосовання в Раді Громад. Другий „біль" внесений тим таки Гладстоном 1893 р., був забракований Радою Панів. Але за тих часів Рада Панів не була зреформована, і мала велику законодатну силу. Тепер, по реформах Асквіта 1910 року, що видерли в консервативних магнатів їхнє жало, нема чого боятися за долю „біля". Таким чином, як ми вже й сказали, найрішучійша хвиля наступила саме тепер, і, як ми пишемо ці рядки, на вазі тремтить саме „бути чи не бути" тої справи, за яку сто літ змагалася покривджена ірландська нація.

Одначе даремне думав би читач, що як він читає оцього нашого листа, в Лондоні клекотить завзята голосна боротьба. Ні! про ірландську справу саме тепер, коли вона дійшла свого зениту,—ледво-ледво чути. Не тільки що преса порівнюючи небагато про неї говорить, але в самому парламенті, де відбувається останній акт, панує на диво великий спокій. Вчорашня блискуча промова міністра Черчиля в оборону ірландської автономії пролунала як атака на одчинені двері. Ніхто з опонентів вже не має нічого сказати навпроти справі, яка стала очевидною, безперечною, крім того,—яка зустріла однодушні оплески всієї Англії, цілої Британської Імперії і всього культурного світа. Особливо може велике враження на англійське громадянство справити становище, на яке станули що до „біля", Сполучені Держави Північної Америки. Англія вже від довгого часу плекає приязні відносини з „Дядьком Самійлом". Але добрим відносинам сильно перешкоджала анти-англійська агітація в Америці з боку ірландців. Ці останні показали себе тут не згіршими від жидів, і, роспорошені, розсіяні по між инших елементів, нічим не звязаних з ірландською справою, ірландські емігранти в Америці спромоглися запрягти на службу своїм національним інтересам цілу за-окіянську республіку. Була навіть поголоска, що Сполучені Держави більш-менш одверто ухилились од запропонованої їм Англією спілки, вимагаючи, щоб вперед була полагоджена ірландська справа. Будь-що-будь, три тижні, що промайнули від дня 11 квітня, коли Асквіт уперше прочитав у парламенті свого „біля", принесли стілько загальної ухвали прінціпові дарування автономії Ірландії, що, й поминаючи Сполучені Держави, лишається доволі твердого грунту, щоб, стоячи на йому, ліберальне правительство Англії могло чути себе принаймні моральним переможцем. Вся імперія, в особі десятків прем'єрів напів самостійних англійських земель, дружньо привітала намір роскувати скована Ірландію. В самій Англії не прогуло ні одного поважного протесту...

Урочисто виглядало засідання Ради Громад, 11 квітня, по обіді, коли „біль" був внесений в парламент. Кожне місце в залі було зайняте, на галереях вгорі було тісно від сили цікавих. Шляхетні лорди займали призначені їм фотелі, і посли чужоземних держав сяяли своїми медалями та хрестами. „Спікер", тоб-то голова Ради, в чорній традиційній кереї і в напудрованім білім парику, поважно увійшов в залю, і повільними кроками поступив до свого крісла. Тиша запанувала. Примари колишніх боїв, крівавих сутичок, завзятих почвар насунули юрбою на

Жертвуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Київі!

Жертви по всій Росії дозволено збірати Полтавській Губернській Земській Управі та Київській Городській Управі.

присутніх. Серед напруженого чекання увійшов Асквіт. Його привітав короткий, електричний аплодісмент.

Девятнадцять літ тому, — почав свою історичну мову прем'єр,—пан Гладстон в своїй незабутній промові, яку ще й досі добре пам'ятаємо ми,— ті, що чули її,—з цього самого місця просив дозволу Високої Ради внести на розгляд її свій останній захід на поліпшення долі Ірландії. Ця промова була класичним викладом цілої справи відносин між Англією та Ірландією. Я не збіраюся другий раз обговорювати питання обговорених ним...—Звужуючи свою тему, прем'єр казав далі: „за двадцять пять літ, відколи перший „біль" про Гом-руль був внесений в Раду, ми пережили вісім нових парламентів; долі партій коливалися на вазі життя, уряди приходили і відходили. Великі люде займали публичну арену і входили в неї в могилу. Яко нація ми мали і мир, і війну, нещастя і успіхи, тимчасові пілі і біжучі питання. І крізь цей калейдоскоп і метушню, крізь всю цю ріжноманітність фаз ступнів і обставин, одна річ лишилася так само, не підлягаючи ні затемненню, ні зменшенню—невідступність і постійність ірландської справи". Голосні оплески лібералів і ірландців заглушили на хвилинку бесідника.

„Визволяймо імперський парламент для імперських справ!" був поклик Асквіта до британської Ради Громад.

С. Подолянин.

Loldon, I. V.

З газет та журналів

*** Такі „спеціалісти" по українській справі, як А. Савенко, Волков, Янчевецький, А. Столипін, і дрібнішого сорту „строкогони" завше мають один пункт, з якого розганяються за українським „сепаратизмомъ", завше їх статті починаються з того, що до автора зайшов „одинъ угнетаемый русскій изъ Галиціи и горько жаловался"... На що він „жаловался" догадатись не трудно.

От, з такого трафаретного вступу і починає в ч. 12968 „Нов. Вр." А. Ст—н свої „замѣтки". До нього, бачте, теж заїхав такий „угнетаемый" і—„ходе мій галичанин—пише

А. Ст—н—, як і инші його земляки, б'є чолом російським діячам, б'є чолом російському народові, просить російську пресу оповістить про то, як „русскихъ" гнітять німці, поляки, євреї і свій же брат—одступник—українець.

І треба було А. Столипінові згадать слово „українець", як він почав таке верати далі, що трудно навіть назвати наклепом. Це швидче бельготіння людини, яка позбулася вже всякого глузду. Ось ці перлини:

„Германія дуже піддержує українство. На її гроші йде пропаганда у Київі, на все-німецькі гроші йде й колонізація нашого півдня тевтонами, а у Відні друкується карта Росії, од Карпат до Кавказа і Урала, зазначено королевством українським, а *королем вже призначено пана Грушевського*".

І все це пишеться в великій політичній газеті, яка претендує на одну з „европейських трибун". Малій дитині ясно, що все це нечиста вигадка, а п. Ст—н з серйозним виглядом серйозного публіциста видає це за правду.

Цікавий ще штріх з тої ж статті. Поткнувся „угнетаемый галичанинъ" А. Ст—на з своїми скаргами й до Милюкова, а Милюков йому:

„український народ істнує і так повинно бути. Я його спитав—каже галичанин—чи не українцями були Володимир Святий, велика княгиня Ольга і Ярослав Мудрий? На це мені Милюков одповів, що всі згадані особи були українцями, а не великоросами, хоч вони в цих справах і не були свідомі.

А. Ст—нъ в цих словах п. Милюкова знайшов собі нагоду вколоти ненависного йому „кадета" і завважає:

„Я дуже дякую моєму приятелю—галичанинові за це коштовне повідомлення: жаль, що „вышеупомянутыя лица" (себ-то князі) так давно повмірали, а то професор Милюков навчив би їх розумові.

А п. Столипин певно постарався би залучить їх в націоналисти, або принаймні октябристи...

ДЕРЖАВНА ДУМА.

Засідання 21 апріля.

Головою *Волконський.*

Обговорюється далі обрахунок управління водяних і шосейних доріг.

Корякін докладно зупиняється на історії збудовання мосту через Волгу в Казані.

Бажаючи щось з'економити, уряд збудував такий міст, який що-року доводиться лагодить.

Віноградов вказує на поганий склад центрального управління водяних доріг і його місцевих органів.

Промовець зупиняється на злочинствах чинів міністерства доріг.

Торік, коли пішла чутка, що міністерство доріг має припинити ревізію київської округи, Віноградов звертав увагу Думи на те, що робиться в цій окрузі.

Тов. мін. доріг Щукін взяв тоді під свою оборону всіх інженерів-злодіїв і заявив, що ревізію буде докінчено. Але ж минулий рік упевнив нас, що не можна вірити заявам з трібуни.

Ревізія київської округи фактично припинилась: коли-ни-коли приїздив тільки один Литовченко, як депутат інженерного відомства підчас розглядання Фененком справи про інженерів.

Начальник київської округи Юргевич прийняв на службу таких особ, які обвинувачували його в усяких злочинствах. Він набавив тоді де-кому з них жалування.

Торік хотіли скинути Юргевича з тієї посади і перевести на другу, але Щукін виступив його оборонцем і заявив, що міністерство не має ніяких данних проти Юргевича. Очевидно, Щукін не знав про той факт, що колишні служащі в київській окрузі почали кампанію проти зловживань в окрузі і подали заяву міністрам, а копії з неї розіслали депутатам і розповсюдили їх між громадянством. Щукін повинен знати про заяву, яку подав Позняков і инші Беку, Королькову і Литовченку.

В заяві Торопова вказується, що вся минула діяльність Юргевича—це низка всяких краділжок і фабрікування особливими майстеровими—фальшивих рахунків і инш.

На такі-ж зловживання Юргевича вказує і заява К...

Як що міністерство ревізією, а Юргевич притягненням до відповідальности за неправдивий донос знімуть з себе ці обвинувачення, я,—каже промовець,—перед усією Росією буду прохати в них вибачення. Але треба, щоб правда була зверху.

Міністерство бореться з зловживаннями тільки в тих випадках, коли люди, яких обвинувачують за зловживання, маленькі. Як що ж злодій трохи більший, вищий чином і посадою, міністерство пасує і не виконує тих обіцянок, які воно давало з цієї трибуни.

Тов. мін. доріг *Щукін* запевняє, що міністерство вживає всіх законних заходів для притягнення до одповідальности тих служащих, які ухилились від законного шляху. Зупиняючись на ревізіях і між иншим, на ревізії київської округи, тов. міністра нагадує, що він уже заявляв, що ревізію цю буде доведено до кінця. Тепер вказують, що ревізія ця лишилась не скінченою. Невже-ж скінчити ревізію означає тягти її без кінця? Як що окремих інженерів і не притягнено до одповідальности, то тільки через те, що ніяких данних до цього не було.

Міністерство має на меті тільки одно: підняти в свідомости милійона своїх служащих етіку і укріпити в них чесність і, не за страх а за совість, добросовісне виконання своїх службових обовязків (оплески з правого боку і в центрі).

Промови дальших депутатів—результат промови Віноградова.

Докладчик *Герцензіц* надає вагу тому, що сказав Віноградов про київську округу, і думає, що відомство повинно вияснити цю справу і покарати виноватих.

Дума приймає обрахунок в редакції бюджетної комісії.

Герцензіц докладує обрахунок управління залізних доріг, підрахований в сумі 515,781,152 руб. Валовий прибуток казенних доріг в 1911 році 708 000,000 рубл., чистого прибутку лишалось 60,000,000 руб.

Такий блескучий результат залізничого хазяйства криється в заходах, яких вжило міністерство доріг.

Докладчик зупиняється на результатах сенаторських ревізій, зроблених по деяких дорогах, і зазначає, що між притягнутими до одповідальности фігурірують, головним чином, особи вищого персоналу, а також вказує, що відомство ніколи не повинно забувати про істнуючі зловживання на залізницях.

Після промови Козирьова, *Голова* заявляє, що на цім тижні засідання будуть з вівторка без перерви до суботи.

Державна Рада.

Засідання 20 го апріля.

Дурново кінчає свою промову: „Управляти державою треба твердо, навіть строго, але справедливо оборонять інтереси всіх і кожного, як робітників, так і підприємців. Балувати людей, що не мають ніяких заслуг неможна. Ображати людей, що живуть тихо, теж не треба".

Міністр тору поясняє, що для допомоги хворим робітникам буде видаватись допомога з кас, в яких підприємець бере участь внесками, а також буде даватись і лікарська допомога. Уряд покладає її на фабріканта. Урядовий проект краще комісіонного, бо останній викличе ліквідацію всіх заводських больниць.

Глезнер висловлюється проти ст. 8, визнаючи її несправедливою.

Дальше засідання—21 апріля.

ПО РОСІІ.

— **З'їзд по освіті женщин.** Міністерство внутрішніх справ дозволило скликати од 26 декабря 1912 року до 4 января 1913 року в Петербурзі перший всеросійський з'їзд по освіті женщин. За членів з'їзду можуть бути академики, професори і всі учителі вищих, середніх і нижчих шкіл, члени учених, педагогичних та освітних громад, члени російської ліги рівноправства женщин і т. инші. В програму з'їзду внесені питання про хиби теперішньої сістеми освіти женщин, про спільне навчання мужчин і женщин в школах всих типів, про забезпечення женщин з боку держави нарівні з мужчинами освітою в середніх та вищих школах і т. инше.

(„Р. Сл.").

— **Міністерство поліції.** Єсть чутки, що в раді міністрів незабаром мають розглянути проект заснування міністерства поліції. Особливої ваги в проекті буде надано питанню про охорону державних діячів. Департамент при міністерстві внутрішніх справ буде, треба думати, скасовано.

(„У. Р.")

— **Перемежування губерній.** В недалекому часі мають змінити межі губерній в центральній Росії і південної України. Між иншим ці зміни мають торкнутися таврической губернії. По проектові од неї думають одірвати повіти дмітровський та мелітопольський, а замість їх прилучити керченський повіт, в який буде перетворено Керч-Еникальське градоначальство.

(„Од. Л.")

— **Одкриті листи з священими малюнками.** Найсвятіший синод, обговоривши питання про дозвіл ввозу і продажу в межах держави одкритих листів із священими малюнками, що уявляють із себе копії картин на біблейські сюжети художників: Рафаеля, Мурильо, Ван Дейка і инших, визнав ввоз і продаж наведених копій картин можливим, тілько в форматі одкритих листів, але без зазначення на другому боці бланка, що це одкритий лист.

— **В передсоборнім присутствії.** Недавно одбулося під проводом архиепископа Сергія фінляндського при участі обер-прокурора синоду засідання передсоборної наради, яке було присвячено організації церковного суду. Нарада постановила виділити церковний суд із під влади консисторій і зробити його цілком самостійною інституцією.

(„У. Р.").

— **Ревізія окружних інтендантських управлінь.** На початку мая головний інтендант ген. од інфантерії Шувалов виїздить в подорож по всій Росії для ревізії окружних інтендантських управлінь. На цю подорож генерал Шувалов прохає тілько для себе 16 тисяч прогонних. Поїде він, як кажуть, виключно з метою познайомитись із справою.

— **Недорід і переселенський рух.** Переселенське управління повідомляє, що переселенський рух в цьому році збільшився; багато переселяється із тих місцевостів, які постраждали од недороду. До 21 марта в цьому році із загального числа 47,579 душ переселенців, що пройшли через Урал, і з 10 неврожайних приволжських і приуральських губерній було 23,214 душ, більше 48 відсотків всього числа. Збільшився рух ходоків. В цьому році їх пройшло 13,399 душ; в минулому їх було тілько 2279.

(„Р. В.")

— **Іліодор.** Одно із останніх засідань синоду було цілком присвячено розгляду нових висноків Іліодора. Засідання одбувалося під проводом московського митрополіта Володимера, при участі всіх членів синоду і обер-прокурора В. К. Саблера. Перш за все було оголошено донесення архиепископа Миколая про те, що із Царицина у Флорищеву пустинь до Іліодора ідуть прочане в числі 200 душ. Щоб не счинились там безпорядки, архиепископ Миколай прохає прийняти всі залежні од синоду заходи. До донесення архиепископа Миколая прикладено рапорт настоятеля Флорищевої пустині Макарія, в якому той скаржиться на Іліодора, що він не хоче коритись манастирським правилам і спеціально для нього виробленій інструкції, уперто одмовляється ходити в церков і виконувати накладену на нього покуту. Найсвятіший синод, познайомившись з цими документами, постановив звернутися до Іліодора через настоятеля манастиря з особливим наказом. Йому буде звелено коритись манастирським правилам і заборонено говорити промови перед прочанами. Коли всьому цьому Іліодор не буде коритись, його обіцяють оддати під суд.

(„Г. М.")

Перед виборами.

Київ. На майбутніх виборах у Київі мають виступить самостійно безпартійні поступовці. В центральний комітет вступив відомий громадський діяч Д. Шіпов, який тепер живе у Київі. В цю партію записуються ліві октябристи, що не хотять увійти в блок з націоналистами і мирнообновленці. Безпартійні поступовці хотять виставить кандидатом у четверту Думу московського професора князя Євгена Трубецького, який має у Київі виборчі права по першій курії (домовласник). Кн. Трубецький має приїхати з приводу цього у Київ.

Київські націоналисти заснували виборче бюро з трьох особ—А. Савенка, Є. Дворжицького і А. Мосаковського, яким і доручено вести виборчу справу од імени київського клубу націоналистів. Уповноважено проф. П. Армашевського, А. Савенка і А. Мосаковського вести переговори з иншими організаціями про передвиборчі блоки. Кандидатів в Думу

Борис Грінченко—народній учитель.

(† *23—IV 1910 р.*).

(Кінець).

Великої ваги надавав Борис Дмитрович рідній пісні. Що тиждня приїздив до школи регент, учив дітей співати, а примір у тому школярам подавала Грінченкова донька тоді ще мала Настя. Так помалу, як свідчить Андрій Величко, привчалися хлопці виливати свої жалі тужливими українськими піснями.

Не обмежуючись школою, ширив Борис Дмитрович освіту і серед дорослих селян, впоряджаючи читання чи то у себе чи на селі, роздаючи книжки, керуючи їх вибором. „Не читайте,—каже було, як згадує Марія Познякова,—зря яких книжок, бо з гарної книжки людина гарного навчається, а з негарної негарного". Не тільки дурно роздавав Грінченко книжки, а де-які й продавав селянам за копійку чи три, бо тоді вони привчалися обереженше з ними поводитися. Та про те краще й докладніше розказано в книжці „Перед широким світом".

Не самим словом, але й ділом вчив Грінченко селян тому, що вважав за добре. Страшенна денаціоналізація Олексіївки одбилася між иншим і в тій зневазі, з якою ставилися селяне до народнього убрання. І от учитель і вся його сем'я почали носити тільки сорочки з товстого полотна. Це страшенно здивувало всіх: один незнайомий парубок навіть прийшов побачити те на свої очі:—Чи тому правда, вибачайте,—що учитель у товстій сорочці ходить? От коли б я сам побачив.—Дівчатам сказано не ходити до школи в крамних сорочках, звичайно дуже брудних; звикли вони потроху до чистої білої сорочки, до стрічок замісць тяжких хусток, до керсеток замісць незгарбних кохт.

До всього у народньому житті придивлявся Борис Дмитрович і стояв дуже близько до селян. „І до всіх однакові були привітні,—оповідають про його,—а до мужиків неначе ще добріші". Шанували дуже люде Грінченка, що „він,—як каже один селянин,—рівняв їх з собою, здоровкаючись руку подавав, а як хто прийде, зараз стілець йому, сідати прохає, говорить по простому". Одразу це дуже людей дивувало: „до чого дожилися, цього ще не бувало!" але згодом звикли і дуже те цінили, й полюбили Бориса Дмитровича щирим серцем. А він їх навчав на все добре. „Було кум кажуть:—розказує нам Познякова,—вчіть дітей грамоти: грамота нужна кожній людині, вона показує світ до життя, та навчившись не ламайте язика на чужу мову, а шануйте свою. Бо єсть такі нерозумні, що як грамоти навчиться, стане соромиться по свойому, по мужицькому балакати, і одягаться стане кат його зна по якому, кидає все своє гарне, а за чужим негарним ганяється; то і вийде з його не людина, а ка-зна-що".

Люде охоче вдавалися до його за порадою, і він завше ставав до помочі чи добрим та розумним словом чи й грішми. Тому допоможе хату поставити, тому весілля справити. Де нещастя, де горе туди поспішає Грінченко. Допомагає, чим може, і сміливо стає в оборону покривдженого проти міцних сусіди про те, як вона, ще оповідання сусіди про те, як вона, вернувшись на Великдень до хати, замісць чорної пісної паски без цукру—побачила хорошу паску та кращанок зо три десятки. „Здивувалися ми з чоловіком: звідкіля воно взялося? та й пішли до вас жалітися. А Настуся сміється, сміється. Ах ти ж голубятко, наче зараз перед очима. —Та чого ж ти смієшся, Настусю?—питаю.—Та ми ж з мамусею на другі двері увіходили та й поклали все, —каже".

Разом з тим не кидав Грінченко і літературної роботи. „До півночі було занімаються,—читаємо в спогадах,—а в шість годин уже встали і все щось пишуть, і такої кожний день". Справді в Олексіївці робив Борис Дмитрович силу: постачав рукописи у цензуру і до галицьких виданнів пересилав. Та ще те все робилося потайки: довго нишпорили навкруги Олексіївки та шукали Василя Чайченка.

А здоровля тим часом занепадало. Однієї зіми Грінченкові і зовсім погано було: горло боліло, кров їм кидалася; так, що й до школи мало ходив.

І от через принціпіальні непорозуміння з попечителькою школи та через те, що час було уже дочку одиначку—Настю віддавати до гімназії, проживши Грінченки 6 год в Олексіївці, вибралися звідтіля.

Грінченко з села, де за ним і його жінкою дуже жалкували, а инші то й плакали, що „не доведеться більше бачитись і так гарно про все гомоніти", виїхав, але звязку з народом не порвав. Між ним та його колишніми школярами зав'язалося жваве листування. Перед нами ціла низка отих листів: тоненький лихий папір, недоладне здебільшого писання,—але оті слова, зогрітті такою любовію до вчителя, слова, писані стомленою рукою, що тремтять од роботи, як глибоко ворушать вони серце. Якою щирою подякою й розумінням ваги діяльности Грінченкової перейняті вони: „Тільки тим і щасливий,—пише Петро Коновал,—що де-чого од вас узнав; як здумаю про старовину, про гарних людей та ще й про те, як жити по правді на світі, і як людей любити, то мені радісно стане на серці, і я забуду своє горе". Таку велику утіху давали селянам листи Грінченкові. „Читаю листа,—пише М. Нечипоренко,—і радію, і сльози підступають до горла, аж заплакав; не з горя заплакав, а так, хто його зна й од чого; поніс листа до Никифора. Никифор зрадів, як мала дитина". Че диво ж, що їх, оті листи, як дорогоцінний скарб бережуть селяне: „я буду берегти їх, поки живий, і прочитуватиму, як обзивався до мене Борис Дмитрович",—пише другий кореспондент.

Цікавий і ріжноманітний зміст тих листів: просять у Бориса Дмитровича його портрета, якому страшенно радіють, портретів инших наших письменників та діячів, просять в один голос книжок, часто вимагають українського евангелія—і одержавши щиро дякують і діляться враженнями. Инші знов подають етнографичний матеріал; мало не кожен оповідає про свої пригоди, де-хто знайомить Бориса Дмитровича з громадськими справами; просять поради чи вдаються за поміччю; розказують, що читають, які мають книжки, кому їх дають і у кого здобувають; зачіпають де-які питання літературні, просять не забувати, вчити їх та виправляти мову: „поправляйте мені в листах невірні слова,—пише Нечипоренко,—як от приміром: нужнымъ, то я буду потроху навчатися своєї мови". У другому знову листі ставиться таке наболіле питання: „чого вони такі дорогі—українські книжки? До нас у Сироватку на ярмарку привозили деякі: Вуси, Синиця, Катерина—всі по 15 к., а московські такі-ж завбільшки по 5 к.; а того-ж з мужиків ніхто не куповатиме". Оті живі зносини листами, посилкою книжок селянам, які не забували одвідувати свого любого, дорогого учителя і в городі, міцно єднали письменника з народом. Про той глибокий духовний звязок свідчать і листи, писані до Грінченка пізніше учнями одної з українських шкіл. Ось один: „Дуже гарний Борис Дмитрович! Спасибі Вам за книжки, як Ви нас удовольнили їми, і сказать не можно! Вибачайте нам, що ми так довго не дякували Вам, усе збірались назбірать багато казок, бо чули, що вони Вам треба. Аж і досі не багато назбірали, то ніколи, то не знаєм, як Вам треба: Ось Вам поки що трошки казок, бо не знаєм, чи вони годяться Вам, як що годяться, то ми ще пришлемо Вам. Може Ви нам порадите, як треба писать, бо ми не вміємо. Бувайте здоровенькі, з жінкою, з дочкою Настею, і щоб велика росла да була така розумна, як і Ви, Борис Дмитрович.—Іван Новик. Митрофан Шульга. Ємельян Лукаш. Яков Шульга. Григорій Іовенко. Васалій Фесюк. Стефан Ревка. Никифор Копоть. Даніил Дубинський. Федор Волошко. Павло Мулач. Іван Корявець. Стефан Корма. Василь Ревка. Денис Муцький. Андрій Дуброва. Іван Саржан Андрей Шульга. Павел Кіянець. Григорій Булавко. Елена Приходько. Николай Булавко". Одержати такого листа тож найкраща надгорода письменникові, який всього себе віддає на служення рідному народові. Той голос малих дітей,—надії нашої, додавав йому сили на тяжкому життьовому шляху.

Ота кореспонденція дає нам багатий матеріал і до характеристики самого Бориса Грінченка та його літературної і громадської діяльности і до близчого ознайомлення з тим свідомим селянином, що у його в бібліотеці знайдеться кілька десятків книжок, селянином, який, не зважаючи на своє матеріальне становище, з тяжко зароблених грошей десь вирве 15 карбованців на книжки або на самі оправи аж 5 рублів витратить, як приміром Петро Коновал; з тією молодою селянською інтелігенцією, яка питає, „хіба бувши мужиком не можна нічого зробити, і хіба для чоловіка мужика не може бути великих святах замірів".

І серед того свідомого селянства, що знало й любило Бориса Грінченка, гірким жалем, щирими слізьми одізвалася звістка про тяжку нашу втрату. Ось як оповідають про першу панахиду в селі Петро та Маруся Познякови. „Хто добре знав Бориса

націоналисти поки що не виставляють, а хотять зробить анкету серед виборців про бажаних кандидатів.

Серед правих київських організацій немає ніякого єднання, кожна „партія“ (а їх коло тридцяти) хоче провести свого кандидата в Думу. Можливо, що увійдуть в згоду з націоналистами тільки ті організації, що стоять близько до „кіевскаго русскаго собранія“, на чолі якого прот. Прозоров. Єсть сімптоми того, що до виборів в Думу роспадеться ще блок націоналистів і духовенства в губернії, бо більшість духовенства не згожується оддати три своїх мандати націоналистам. Щоб погодитись, націоналисти згожуються оддати ще один мандат духовенству, а два лишають собі.

Пішла чутка, що в Київі буде позбавлено виборчих прав коло 2000 евреїв, які досі заносились в списки по другій курії, бо вони мають право жити у Київі тимчасово, або умовно (постійне право жити „внѣ черты осѣдлости“ мають тільки купці першої гільдії і з вищою освітою).

Кременчук. Націоналисти і союзники вже підписали „контракт“ про передвиборчий блок. Перше передвиборче зібрання їх має бути 29 апріля.

Катеринослав. Єпископ Агапіт, прихильник націоналистів, поїхав по епархії давать духовенству накази і „поради“ з приводу майбутніх виборів в Думу. Подорож буде тягтись місяць.

Катеринославські робітники знов будуть піддержувать кандидатуру депутата Г. Кузнецова.

Олександрівськ. „Бирж. Вѣд.“ повідомляють, що голова олександрівської повітової земської управи П. С. Неїжмак записав в націоналисти всіх лікарів, ветеринарів і агрономів свого повіту. Більшість з них не давала зовсім на це згоди.

Полтава. Почався передвиборчий рух; блоків партій і певних кандидатур поки що немає, йдуть тільки розмови на цю тему. Кандидатури В. Короленка і Г. Старицького непевні. Євреї тутешні заявляють, що підуть на виборах самостійно і виставляють кандидатури: адв. Арештейна по першій курії і адвоката Дермана по другій.

Тутешні союзники ведуть передвиборчу справу досить орігінально; безсилі самі провести свого кандидата, вони вживають всяких способів, щоб не засвувався поступовий блок. Виходить: „і сам не гам, і тобі не дам“.

Кишиньов. Окружний з'їзд духовенства доручив свящ. Чеканові, що видає чорносотенне „Объединеніе“, друкувать агітаційні передвиборчі статті молдованською мовою.

Царицин. Перемога поступовців на виборах в Думу цілком забезпечена.

Ревель. Губернатор вимагає, щоб в списках виборців зазначалась національність кожного. Єсть чутка, що тут буде заведено національні курії.

ПО УКРАІНІ.

у КИІВІ.

Високоторжественний день. Вчора, в день тезоіменитства Її Імператорського Величества Государині Імператриці Олександри Федорівни в Київо-Софійському кафедральному соборі преосвященний Інокентій епископ канівський одправив літургію і молебінь. На одправі були представники вищої київської адміністрації, війська, поліції, урядових і громадських інституцій і багато народу. В день город був прибраний флагами, а ввечері ілюмінований.

Результати дня „білої квітки“. Вчора в 3 години дня закінчили підсчитувати гроші, зібрані в „день білої квітки“. Зібрано всього 34,036 карб $1^1/_2$ коп. В карнавках знайдено карбованців на десять чужоземних грошей. Вкинуто коло 60 фальшивих монет. Багато вкинуто записок з віршами і побажаннями.

В українському клубі у середу, 25-го апріля, відбудеться чергова літературна вечірка, присвячена пам'яти Б. Грінченка.

Українське Наукове Товариство. Сьогодня, 24 квітня, в 8 год. веч. в помешканні українського клубу відбудеться наукове засідання Товариства для членів і гостей. Прочитано буде доклади: 1) С. Драгоманова—Муніціпальні підприємства в Швейцарії (з демонстрацією знімків); 2) З. Кошеля—Українські каоліни і чи можна з них фабрикувати препарати алюмінія.

Потім засідання ради т-ва.

Київська краєва виставка. 22 апріля одбулося організаційне зібрання ветеринарної секції краєвої сельсько-господарської виставки 1913 р. Предсідателем вибрано проф. С. Іванова, віце-предсідателем—М. Лященка.

Сьогодня в помешканні губ. земської управи одбудеться організаційне зібрання виставочної секції по дрібному кредиту.

Виставочний комітет випускає т. з. виставочні „бони“, себ то попередні білети для входа на виставку. Бони буде випущено по 10 штук в книжці, яка коштуватиме 3 карб. Таким чином, кожен бон коштуватиме 30 коп.

Новий будинок „Червоного Хреста“. Зважаючи на те, що помешкання київського оддїлу „Червоного Хреста“ на Маріїнсько-Благовіщенській вулиці тісне, постановлено будувати новий дім. На будинок вже є біля 100.000 карб., решта 75.000 карб. буде асігновано.

Плата за зверхурочні роботи. Міністерство доріг порадило управлінню південно-зах. зал. дороги установити таксу за зверхурочні роботи для старших і ремонтних служащих, що працюють в свята і вночі.

Тепер управління встановило таксу: для старших робітників 1 карб. 50 коп. і ремонтних 75 коп.

Духовні капітали. Одкриті у київській епархії за останні 20 років духовні інституції мають біля 900.000 карб. капіталу.

„Потешні“ і державний контроль. Управління південно західної зал. дороги подало в державний контроль справоздання про росход грошей, асігнованих на екстренні потреби. В цю суму увійшло, між иншим, 233 карб. 20 коп. на перевозку з вокзала на Печерськ річей потішних. Контроль одмовився затвердити росход, мотивуючи тим, що по характеру цей видаток нічого спільного не має з експлоатацією зал. доріг.

Запитання про святкування ювилеїв 1912—1913 р.р. Міністерство внутрішніх справ запитало місцеву адміністрацію, як будуть святкувати губернські і земські інституції ювилеї 1912—1913 р.р. і які поради про святкування цих ювилеїв будуть розглядатись на земських зібраннях.

В справі увільнення проф. Екземплярського. Увільненому проф. духовної академії В. Екземплярському студенти академії, а також приватні особи висловлюють спочуття з приводу увільнення.

Затверження обов'язкових постанов. П. київський губернатор затвердив обов'язкові постанови черкаської гор. думи про число годин праці на бойнях.

З Київщини. Озимина. Загальний стан озимини на Київщині доволі гарний. Міс ями, одначе, вруна виглядають дуже кепсько. Так, у південно-західній частині київського повіту, а потім у повітах васильківськім, сквирськім і таращанськім озимина повипрівала й її доведеться пересівати. Загалом доведеться пересіяти коло 15 проц. усеї озимини.

Молочарська спілка. В селі Подобному, уманського повіту, заснувалась молочарська спілка, в яку записалось до 40 членів з 50 коровами. Допомогу дало земство. Молоко думають перероблять на масло і продавать партіями в города. Годують скотину пропащими рослинами та сіяними травами. Це вже 6 молочарська спілка на Київщині.

Інструктор по бжільництву. Таращанська земська управа закликала на посаду інструктора по бжільництву А. П. Наріжного, який житиме в містечку Ставищах.

З Волині. „Волынская земля“. З 1 апріля почала виходити у Крем'янці щоденна чорносотенна газета „Волынская земля“, під редакцією Г. Юркевича, автора катехизису союзників.

Відозва арх. Віталія. У „П. Л.“ уміщено ілюстровану відозву до волиняків такого змісту: „шануйте старовину! не забувайте, волиняки, козацьких могил, що під Берестечком!“. А далі запросини на одпуст, що має бути цієї весни аж двічі—на зелені свята 12—13 мая та на дев'яту п'ятницю 25 мая. Відозву прикрашають такі ілюстрації: запорожець, шабля, мушкет, спис, череп, ятаган, намогильний хрест, гармата, гурток козаків та инші.

З Поділля. Ціни на хліб. В звязку з закриттям Дарданелів ціни на хліб на Поділлі підупали. Пшениця тепер йде по 1 карб. 12 коп. за пуд, жито по 82—85 коп., ячмінь 73—76 коп., овес 74—78 коп. Мельники, користуючись нагодою, скуповують багато зерна по дешевій ціні.

З Чернігівщини. „Почта“. Нам пишуть з села Вересочі: немає в нас почти. Листи одержуються на ст. Вересочь і раніш „простая кор—ція“ оддавалась дурно; а от вже років три, як начальник ст. п. С. З—кий за кожного листа чи картку бере по 3 коп. Коли з почтового вагона випадково поїзде доплатний лист, то вбогому чоловікові, щоб дістати вість від сина-салдата, треба заплатити 17 коп. Замісць грошей приносять яйця. Одна баба тоді забірає свої листи як їх два, щоб виторгувать 1 копійку: 2 письма забрать за 5 коп. Люде проохали відкрить при ст. почту, але заходами того ж п. З. одмовлено.

З Полтавщини. Делікатність. Оце недавно в Полтаві помер член управи Часник, на його місце, як повідомляє „Свѣтъ“, балотірувався гласний Цибуля. Комусь з виборщиків здалось, що ця фамілія принижує достоїнство „благородного зібрання“ і делікатний виборець замінив фамілію „Цибуля“ словом „Лукъ“. Це нагадує трохи ту паню, яка одповіла, що вона їде з „Лошадяків“, бо назва „Кобеляки“ здавалось їй неделікатною.

Гряд. В лубенському повіті 19 апріля кілька разів йшов величезний гряд, після якого зробилось дуже холодно.

З Харківщині Народні читання українською мовою. В році 1911 по харківських читальнях товариства Грамотности відбулося 9 українських читанок і перебувало на їх до 2 тис. слухачів. Читалися такі твори: „Вуси“, „Галька“, „Без хліба“, „Хата“, „Перекотиполе“. Крім того по всіх читальнях були влаштовані читання присвячені, 50 роковинам смерти Т. Г. Шевченка. На цих читаннях читали з малюнками чарівного лихтаря життепис Шевченка та його твори: „Катерина“, „Наймичка“, „Маскалева криниця“, виконовував кобзарь думи: „На смерть Шевченка“ і ин. та роздавали житєписи і твори Катерину та Наймичку. Перебувало на читаннях 1165 слухачів.

З Катеринославщини. Розтрата. В м. Краснопавлівському викрато розтрату 37.451 карб. в петербурзькій комерційній артілі. Розтрату зробив артільщик М. Чернов, який і признався в цьому.

Переоцінка нерухомого майна. Катеринославське губернське земське зібрання 21-го декабря 1911 р. ухвалило зробити переоцінку нерухомого майна в межах селянської усадебної осідлости від року 1913 по рік 1918. В олександрівському повіті розпочалися вже підготовчі роботи в 14 волостях повіту. Керує роботами земський страховий агент І. В. Бузанов. По більшости за цю справу взялися народні вчителі і тільки там де вони одмовилися їх заступили сельські та волосні писарі. Всим оцінщикам порозадавали інструкції та оціночні норми, ухвалені губернською управою. Роботи мають розпочатись після скінчення вчиття по школах. Раніш 1-го мая роботи не розпочнуться.

Віспа. В сусідніх селах мелітопольського та олександрівського повітів останніми часами почала ширитись пошесть віспи. Так, хворіють на віспу люде в Мало-Катеринівці, Григорівці, олександрівського повіту, та в Підстепному, мелітопольського повіту. Земства негайно послали фершалів щепити віспу.

З Кубані. Нафтова промисловість. За місяць березіль у майкопськім нафтовім районі видобуто 1.125.061 пуд. нафти. Добування нафти зросло в такій великій мірі через те, що в тім місяці забив новий великий фонтан на участку № 488 товариства Шпіс. Найбільше нафти—471 300 пуд.—видобуто на участку № 3 товариства чорноморських промислів.

В наших товариствах.

Українська Громада у Варшаві.

31 марта і 14 апріля відбулись чергові вечірки „Громади“. Перша вечірка була в бенефіс хора, який своїми виступами на загальному студентському вечері у-та, вечері курсисток і вечері політехників українців прислужився у великій мірі популярности „Громади“ у Варшаві, і не тілько у Варшаві, а й по за Варшавою. Не мало було людей, які приїзжали з провінції послухати українських співів у „Громаді“. Репертуар хора складався з ідейних, орігінальних і досить важких до виконання пісень. Публіка щиро вітала як хор, так і регента його О. К. Приходька. На останній вечірці було виставлено „Ворці за мрії“ при участі 2 артистів з трупи Ярошенка. Вистава пройшла гарно. Публіки було багато на обох виставах. При „Громаді“ ще перед великодними святами відкрилась бібліотека, заснуванню якої сприяв теперішній голова Я. В. Вобрук.

З сучасних настроїв.

Здивований провінціал.

„В помешканні київського клубу націоналистів одкрито виставку заводських собак“.
З газет.

—„В Київ швидче, він підійме
І заввяття, і запал!“—
Так вигукував в нестямі
Із Ромна провінціал.
Як побачу там Савенка
І на лекцію піду,
Щоб послухать Стороженка,
Поборю тоді біду:
З Петербургу хай приїде
Сам Чхеїдзе, Мілюков,
То не страшно, бо розумний
Буду так, як Балашов.
Ось і Київ. Рот розявив
На будинки він, церкви,
И до Хрещатику ні разу
Не спускав вже голови.
—„Вач, загавивсь... Гей, паничу,
А скажіть, спасибі вам,
Десь тут клуб є балашовців,—
Пильну справу маю там“.
—„Иди туд , либонь отам він.
—„От спасибі!“—Иди здоров...
—„Що то місто!.. делікатність“,—
Моркнув тихо і пішов.
—„Вам що треба?“—запитали
На порозі простака.
—Подивитись...—„То заходьте,
Заплатіть четвертака
За квиточок... Так... Ну, прошу“.
—„Фу, як тхне тут... Дивина!“
Вже цього не сподівався
Простачок наш із Ромна.
А як глянув—отетерів:
Те гарчить, а те скавчить.
Зупинився безпорадно
І не знає, що робить.
Далі йти?—дак небезпечно,
Вже й тікати підмива:
Он—здоровий... зуби шкирить...
Чи не їхній голова?..
—„Оце вскочив! Думав тута
Позбиралися пани,
Аж диви... щоб не порвали,
Чого доброго, штани“.
Вийшов хутко. Йшов і думав:
—„Що за диво? Сплю? Дак ні!..
Більше року балашовцем
Я вважаюся в Ромні,
А не чув, їй-бо, ніколи,
Щоби націоналіст
Мав, як пес, чотирі ноги
Ще й іззаду справжній хвіст!“

Шершень.

За кордоном.

Південно-славянська художня виставка.

Білградські газети повідомляють, що в першій половині мая в Білграді має одкритись південно-славянська художня виставка. Буде виставлено більше 700 праць кращих сербських, хорватських і болгарських фотографів і художників.

З цею метою в Любляні організовано спеціальну комісію, яка заготовлює для цеї виставки художні предмети славянської декоративної умілости і цілу галерею портретів видатних славинських артистів, художників, музикантів і композиторів. „Гвоздьом“ виставки обіцяє бути одділ—„Австро-мад'ярська культура“. Тут буде виставлено загребські, сербські і хорватські газети, якими вони були раніш і якими вони виходять тепер, після заведення цензури.

Скандал в бельгійській палаті.

З Брюселя повідомляють, що там в палаті депутатів счинилась бійка між соціалистами і клерикалами. Приводом до цього скандалу була заява соціалиста Вандервельде, що клерикал, барон Іонк видає брудні по змістові листки, в яких можна знайти навіть наклепи на дітей і жінок опозиційних депутатів. Соціалист Тюрнемон назвав Іонка брудною людиною. Соціалист Леонгард схопив клерикала Меріса за горло, а той вдарив його по щоці.

Голова мусів припинить засідання.

В Македонії.

З Софії повідомляють, що Лідери стамбулівців, доктор Генадієв і публіцист Семен Радаєв, які грають видатну ролю в македонському рухові, одержали були з Олександрії почтові посилки з пекельними машинами і динамитом. Гадають, що це справа болгарських анархистів, підкуплених младотурками.

„Герой“ з „Титаніка“.

Виявилось, що один з пасажирів „Титаніка“, на призвіще Грудик, що їхав з Білостоку до Америки, врятувався через свою хитрість. Він переодягся за жінку і таким способом його пустили в лодку до жінок. Там його пізнали і хотіли кинуть в море, але він випросився і коли був вже на „Карпатії“, то знов переодягся за мужчину.

Останні вісти.

(З газет та по телеграфу).

Дуель Гучкова з Мясоєдовим.

ПЕТЕРБУРГ. 22 апріля на Крестовському, в гаю, одбулась дуель Гучкова з Мясоєдовим. У Мясоєдова секундантами були полковники Божерянов і Рильський. У Гучкова Крупенський і Звегінцев. Умови дуелі були такі: 25 ступнів, пістолі з нарізними стволами, право цілитись. Супротивники роблять по одному вистрілу. Після першого вистрілу дається 30 секунд для другого вистріла. Підход до барьера—10 ступнів. В 12 г. 20 хв. супротивників розставили на місця. Супротивники почали сходитись. Мясоєдов пильно прицілюється і по команді Крупенського „стріляють“, спускає курок, але не влучив. Гучков теж не влучив. Крупенський написав протокол, і дуелянти роз'їхались на автомобилях.

За дуелянтами увесь час пильно стежила поліція, але вони обдурили її.

Крадіжка казенних грошей.

ЧЕРНІГІВ. „Черн. Слово“ повідомляє про велику крадіжку казенних грошей. 17 апріля чернігівський одділ державного банка вислав по почті в мглинське казначейство 42.000 карб.—30.000 золотом і 12 000 кредітними білетами. 19 апріля баул, в якому пересилались торби з грошима, одержано на мглинській почті, але грошей в йому не було. Виникла думка, що гроші вкрадено в Унечі. Туди негайно виїхав начальник мглинської почтової контори. В квагирі начальника унечської почтової контори потрушено; витрушено 30.000 карб. золота і 10.000 карб. кредітними білетами. Решту грошй, як каже нач. унечської почтової контори, він видав адресатам по переводам. Йде слідство.

Подорож Данева в Лівадію.

ПЕТЕРБУРГ. В русских дипломатичних сферах запевняють, що подорож в Лівадію предсідателя болгарського народнього зібрання Данева не має політичного значіння. Міністр чужоземних справ Сазонов дасть в Лівадії обід на честь д. Данева. З Лівадії Данев їде в Петербург.

Німецькі газети жваво обговорюють цю подорож—і висловлюють, між иншим, думку, що Росія, супроти спілки Турції, Австрії й Румунії, хоче закласти русско-болгарську спілку і добиватись, щоб питання про Дарданели вирішено було на конференції держав.

Дмитровича, всі стали сходитись до купки і всі журно хрестились і казали жалкуючи: царство йому небесне, вічний покій, дорогий був чоловік! Той пригадував, як вчився в школі при Борисі Дмитровичу, який він вчитель добрий, другий за книжки дякує: ніколи б нам не то читать такі книжки не довелося, а і бачить їх не прийшлося, коли б не Борис Дмитрович; кому коли грошей позичали, кому добрий совіт давали, все попригадували“. В другому листі говориться: „Я з тиждень, як німа ходила, коли почула про їх смерть, ні на книжку, ні на газету не могла глянути, зараз плачу, та прямо кричучи: о Боже милий, яка тяжка втрата! Та й часто кажу сама собі: занепадає в житті щастя моє, немов куски серця одриваються“. А селянський поет такими словами виливає свою тугу:

„Де ж це твоя, смерте, правда,
Кого ти вловила
І кого із бідним світом
На вік розлучила?“

Кого? На це одповідає Андрій Величко: „Уже на тім світі той, що нам показував тут світ“. „Хоч вони померли,—підноситься в своїм листі до загальної оцінки Грінченкової праці Яків Безінський,—ті гарні люде, наприклад сказавши, Т. Шевченко, Гр. Квітка, Ів. Котляревський, Євг. Гребінка, Б. Грінченко та ще инші, а слава і пам'ять не вмре ніколи і повік не загине, і слава за їх твори повік снятиме на рідній Україні“.

Для нас без краю дорогі оті жалі селянські, бо вони показують, що село розуміє, чим був для його Борис Грінченко, знає, що дав він школярам своїм. А дав Грінченко народові отим своїм учителюванням, всією своєю педагогичною діяльністю багато. Певною рукою сіяв він любов до правди і науки, без перестанку будив поривання до світу та добра. І ота свідомість народня, що нею дихає кожна сторінка, кожне слово тих листів селянських, які оце ми почули,—ота свідомість найліпший пам'ятник щирому учителеві народньому. А найкращим написом на йому були б мабуть оті слова вдячного ученика: „Я знаю,—не учителював би у нас він, не лежав би в моїй хати „Кобзарь“ на столі“. Так виразно і коротко малює велике значіння для нашого краю Грінченкової праці свідомий селянин, схиляючись чолом перед людиною, що поклала в серцях народніх перший камінь величньої будови нової хати.

Але з другого боку оте вчителювання мало великий вплив і на самого Грінченка. Тут придбав він етнографичні скарби, тут зібрав силу лексичного матеріялу; здобув докладне знання побуту і мови, ввійшов в народне життя, перейнявся його інтересами. І оте життя навчило його, як складати книжки.

Не бувши він вчителем, не знаючи добре і селянської дитини і дорослого селянина,—не міг би він так просто й зрозуміло писати для народа. Школа, ота тяжка робота, той досвід глибокий і широкий—дали нам в значній мірі Бориса Грінченка—талановитого популяризатора. Та того ще замало. На селі сувора дійсність поставила перед ним у весь зріст шкільне питання і під теоретичний будинок національної школи підвела міцні практичні підвалини. Звідти вийшов він незломним борцем за рідную школу, глибоко певним, що „без народньої мови не може бути народньої освіти“.

Та ще більше значіння має Грінченкова діяльність педагогична для нас. Грінченко—вчитель учить нас, як треба нейтралізувати чужі впливи, сіяти своє; він подає зразок і приклад, що може, коли хоче та має талант і любов до діла, зробити для національної справи свідома людина навіть в надзвичайно тяжких умовах сучасної школи. Він сотворив прообраз української національної школи. А Василь Чайченко, невтомний трудівник на полі письменства, кличе нас до літературної роботи. Десь вдосвіта складав він свої шкільні книжки,—і його слідом повинні йти свідомі своїх обов'язків українські учителі. Шкільних книжок треба нам, щоб, як прийде сподіваний час і рідна мова запанує в школі, не застав він нас дівами нерозумними. А поки що Грінченко показав нам шлях, яким треба йти, щоб приготовити народ до своєї рідної школи, щоб викликати думку про її потребу, розбудити серед народніх мас змагання за неї. Він доводить нам, як можна витворити живий звязок з селом; з'єднати інтелігенцію і народ в однім змаганні за щастя рідного краю.

Коли писалися Грінченкові книжки про потребу рідної освіти, вона здавалася нам такою можливою, такою близькою до здійснення,—та час без жалю розбив наші сподіванки ясні, приніс нам нові розчарування. І знову, як колись, стоїмо ми в темряві перед невирішеною проблемою національної школи. Останніми днями, ще грізніше повстає старе питання—бути чи не бути. Загальна освіта—мрія народів, та загальна освіта на чужій мові—для нас нове джерело, і джерело могутнє денаціоналізації. Так час накладає на нас ще більшу, ще інтенсивнішу роботу. І в їй—в тій безупинній праці на користь рідного люду—повинні об'єднатися усі, до чийого серця щось говорить слово—Україна. І хоч немає вже з нами великого робітника, сміливого проводиря,—та все життя, всі діла його перед нашими очима. Дух його могутн й вітає серед нас, додає нам сили, одваги, гартує серця наші. І тут сьогодні серед темної ночі чуємо ми його голос ясний:

„Моє діло не вмре серед їх!“

С. Волох.

Всякі звістки.

ПЕТЕРБУРГ. В Саратові „День білої квітки“ дав більше 8000 карб., в Ревелі таку ж саму суму, в Севастополі 3000 карб., в Житомірі коло 5000, в Бердичеві 4000 карб. В Москві коло 100.000 карб.

Редактора чорносотенної газети „Гроза“ оштрафовано на 500 карб.

За участь в демонстраціях 16 і 17 апріля градоначальник приговорив до арешу 80 душ на строк од 10 днів до трьох місяців.

Забастовка на ленських копальнях не припинилась. Сюди прибув з Іркутська командірований генерал-губернатором чиновник особливих доручень.

Костромська дума одмовилась дати яке-небудь назвище одній з шкіл на спомин про війну 1812 р. Мотив той, що школа і війна—поняття протилежні.

В петербурзький военно-окружний суд надійшла справа одставного генерала Ухач-Огоровича—начальника військових транспортів підчас японської війни. Його обвинувачують за всякі службові злочинства, між иншим, за здирство. Справа розбиратиметься в кінці мая.

„Вечернее Время“ повідомляє, що до робітників миколаївської залізниці, які забастували, приєднались і залізничі стражники. Стражників буде оддано під суд за участь в забастовці.

В августі по всій Росії постановлено впорядити „день копійки“. Жертви повернуто буде на повітряний флот.

ЗА КОРДОНОМ.

Проти українського університету.

ЛЬВІВ. Польські студенти та польське громадянство, протестуючи проти заснування українського університету у Львові, постановили впоряжати ворожі демонстрації.

Одкриття турецького парламента.

КОСТЯНТИНОПОЛЬ. Одкрився турецький парламент. Вибрано тимчасовий президіум. Президентом вибрано Ахмет-Махіра-ефенді з партії „Єднання і Поступ“. Инші члени президіума з тієї ж партії.

В Марокко.

ПАРИЖ. Справи в Марокко гіршають. З Казабланки повідомляють про сутичку французького отряда з племени земурів. Европейці почувають себе в небезпеці. В Парижі пройшла чутка, що Еспанія посилає в Марокко отряд з 4000 душ в ту місцевість, яку Франція вважає в сфері свого впливу.

Італійсько-турецька війна.

РИМ. Надійшли відомости, що італійці окупіровали о. Родос. Висажено десант під командою генерала Амеглio. Турецький гарнізон, не вступаючи в бій, подався в глиб острова.

„Tribuna“ повідомляють з Афин, що населення Самоса хоче оповістить про приєднання острова до Греції.

ПЕТЕРБУРГ. З Відня повідомляють: Дарданели одкриватимуть кожного дня на 4 години. Турція згодилась одкрити Дарданели, бо Росія заявила, що негативну відповідь Турції вважатиме актом ворожости. Тепер Дарданелів ще не одкрито.

Всякі звістки.

ПЕТЕРБУРГ. В Берліні закінчилась справа аптекаря Шермаха, обвинуваченого за те, що продавав денатурірований спирт, яким отруїлось в приюті багато людей. Шермаха оштрафовано на 2.000 марок і засуджено на 5 років в тюрму.

Письменникові Стріндбергові зроблено другу операцію. Йому трохи полегшало. Але надії на те, що він виживе, мало.

З Нью-Йорка: Одбулась грандіозна демонстрація суфражисток.

Література, наука, уміліcть і техніка.

= **Нова книжка.** В Москві вийшла книжка Б. Кістяковського: „Страницы прошлаго. Къ исторіи конституціоннаго движенія въ Россіи“.

— Вийшло ч. 4 часопису „Письмо з Просвіта“. Зміст. М. Возняк. Шевченків рік зближається.—Микола Матвійчук. Ще про видавництва „Просвіти“.—Задачі організатора.—Діяльність золочівської філії т-ва „Просвіта“ в 1911 р. (з ілюстрацією).—Тернопільська філія т-ва „Просвіта“ в 1911 р.—Вісти з „Просвіти“: Короткий огляд праць гол. Віділу і його комісій в 1911 р.: III. Видавнича комісія. IV. Економична комисія. Зві бібліотеки т-ва „Просвіта“ за 1911 р.—Діяльність головного Віділу і комісій в першім кварталі 1912 р. Виказ жертводавців, що зложили на почесний дар „Просвіти“. Оголошення.

= Вийшло 16 ч. дитячого часопису „Дзвінок“.“ Зміст. Марійка Підгірянка: О, не кажи.—Остап В.: Темна дівчина.—Веселий кутик.—Записки недоброго хлопця.—Збірання марок.—Праця і забава.—Переписка редакції.

Додаток для малих читачів. Міленгоф: Шуткарь.—В. Каден: Петро.—Брати Грім: Карлики.—Ледачий Гриць. Загадки для малих читачів.

= Вийшло 15 ч. „Світової Зірниці“. Зміст. Громада і вибори. Душогуби (оп. г. Левченка). Темрява і наука (вірш Щ-ого). Вісти з Думи. Тьма сонця. Чутки з світа. Товариські справи. Письма з села. Ціна на хліб. Оповістки.

Театр і музика.

— **Український театр.** Сьогодня благодійна вистава на користь міщанської богадільні; виставлено буде: оп. „Запорожець за Дунаєм“, водевіль „Артист“ і „Вечерниці“.

— **Театр „Соловцовъ“.** Сьогодня остання вистава драми без слів „Слезы“.

В Пермі з Великодних свят і до 16-го апріля в городському театрі давало вистави товариство українських артистів під орудою К. Л. Кармелюка-Каменського. Труппа складається з таких артисток й артистів: д-ки: Олександрова, Асмолова, Броненко, Зірка-Каменська, Каменська, Ланенко, Міллер, Райченко, Пашковська, Поліченко і Ягідка.

Д.д. Васін, Горський, Грицай, Дубровський, Єременко, Задольський, Каменський, Кулік, Леонідов, Львов, Мельніков, Опанасенко, Остапенко, Просвиркин, Стодоля, Шуренко і Яковенко.

Хор з 20 душ. Власний оркестр.

Режісер Гр. Гр. Горський. Деріжер А. С. Маньковський. За 19-ть вистав труппа взяла 7.255 р. 85 к. З Пермі труппа виїздить в Катеринбург, де гратиме в Верх Ісетському театрі.

В Пермі труппа готувалась улаштовати Шевченківський вечір, але губернатор не дозволив.

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

С. ТОВМАЧ, звенигородського повіту, (на Київщині). *Селянські справи.* 3 апріля у нас був сельський сход; на цьому сході, між ин. справами мали добрать дві душі на волосний сход. Коли писарь порадив робить вибори, —сход почав гукать на Григорія Берегового. Волосний писарь, бачучи, що Берегового виберуть на сход, став упевнять людей, щоб Берегового не обірали, бо його не можна. Але люде все таки гукали Берегового. Тоді волосний писарь знов заявив, що нічого з цього не вийде бо Берегового обірати не можна: він політично неблагонадійна людина і був адміністративно висланий. Тоді Береговий запитав волосного писаря, на підставі якого закону він так роз'ясняє? Береговий далі пояснив писареві, що з його, Берегового „гласний надзор“ знято ще в 1908 році. Такого ж закону, який би давав право волосному писареві забороняти сходові обірать його на волосний сход і взагалі на громадські посади, немає. Немає також закону, який би позбавляв прав бути обраними на громадські посади бувших адміністративних засланців. Коли ж такий закон є, то скажіть мені—сказав Береговий,—де його можна бачити, або коли він з'явився на світ Божий. Але писарь одповів, що в його є такий закон, що забороняє бувших адміністративних засланців обірать, і знов порадив сходові не вибірать Берегового. Тоді йому стали казать, що вже є такі на сході. Писарь одповів, що їх вже виключено з волосного сходу, а хто і коли їх виключив—невідомо. Далі кажуть писареві, що на волосім сході є три душі уголовних од нашого села, то ви цього і не бачите. Так і не дозволило волосне начальство вибрати на волосний сход Берегового. Коли скінчився сход, то Береговий знов запитав волосного писаря, на підставі якого закону він не дозволив сходові обірать його. Тоді писарь заявив, що він це все робить на підставі циркуляра вищого начальства. Береговий каже, що селяне такого циркуляра не чули й не бачили, бо ніякого циркуляра не вивішено, ні копії з нього, як це робиться повсігди з циркулярами. Тоді писарь одповів, що циркуляра опубліковано не буде.

—

ВЛАСІВКА, новочерк. округи (на Донщині). *Помста.* Тяжка розигралась драма на руднику нащад. Парамонова, при хуторі Власівка. Жило тут раніш подружжя N, але через те, що чоловік дуже пив горілку і катував жінку, то вона його покинула і довгий час служила при тутешній столовій. Недавно в неї закохався один слісарь, і скоро вони стали жити вмісті. Цей слісарь, як виявилось, був такий же п'яниця, як і попередній її чоловік. Коли він пропив її гроші, що вона заробила, то захотів, щоб вона його сама покинула і став її часто бити й знущатись. 18 апріля він її дуже побив. Тоді вона покликала свідків і при них сказала йому так:—„В мене був один такий, що пропивав жінчин заробіток та мене ж і катував, я його покинула, але тепер буду инакше з вами справлятися“. Пішла до свого батька Калашнікова, що тут завідує казармами, викрала в нього револьвер, вернулась до дому, і при тих же свідках, коли чоловік пив чай, застрелила його.

Цікаво, що це вона виконала зовсім спокійно, і оставалась спокійною, як наче нічого й не було. Коли її спитали—на віщо ти його вбила—Бо він ни потрібен на світі чоловік, п'яниця і харцизник—одповіла вона.

— А навіщо свідків кликала? запитали.

— Хоч мене й засудять, але люде бачить будуть хто винен, бо вони моє життя знають. Її одвезено в міську тюрму.

—

КУБАНЩИНА. *Позичкові товариства.* З недавнього докладу п. інспектора дрібного кредіту на Кубані видно, що за 1910 рік було у нас 140 позичкових товариств, які дали прибутку 221,773 карб. 14 коп.

За малим винятком позичкові т-ва стають на твердий грунт і поширюються поміж кубанською людністю.

Основний капитал позичков. т-в під кінець 1910 р. був 463,000 карб. Позичено було у державному банкові 235,567 карб. 40 коп., у окремих особ 38,112 карб. 25 коп. і було своїх 189,108 карб. 42 коп., прибутку за минулі роки.

Та все ж хоч і гарні діла, а, як каже сам п. інспектор,—в семи позичк. т-вах було помічено багато зловживань з боку їх адміністрації.

Тому, хоча і наблизився час забувати шлях до кулаків мироїдів, але ж багато ще людности не користується грішми по своїх банках.

В с. Успенці такі, напр., непорядки. За щотовода, за предсідателя і инш. служить одна людина, і коли треба кому грошей, то, звісно, йдуть до неї.

Не мало робить лиха поширенню позичкових т-в і „сословність“. Козаки ніяк не второпають, що позички для всіх працьовників землі повинні бути. Де орудують козаки, там иногороднім мало є доступу в „банк“.

Листування редакції.

Передплата № 2198. Пишіть на „Раду“.

Мотовилівка—Давиденкові. Виплачено Вами всього три карбов.

СПБ.—В. Ярошенко. № 71 газети досилаємо. Негайно буде дослано на вказану Вами адресу і бракуючі 107 і 109 аркуші т. 1.

Передпл. № 3021. Такі марки можете виписать з Львова (Oesterreich, Lemberg) з „Сокільського базарю“ Руська ул. ч. 20. Підписний лист для збірання жертв на пам'ятник Шевченкові візьміть з полтавської губ. земської управи, або з київської городської управи.

Від контори.

Замість членської вкладки до „Просвіти“ —в фонд імени Бориса Грінченка: С. Волох—3 руб. С. Єфремов—3 руб. В. Мировець—3 руб., В. Поточний—3 р., П. Понятенко—3 руб. *Разом 15 руб.*

Справочний одділ.

Календарні відомості. Вівторок, 24-го апріля. Мч. Сави, пр. Єлизавети, Леонтія, Лонгина, Валентини, Євсевія, пр. Фоми юродив.

Сх. сон. 4 г. 26 хв., зах. сон. 7 г. 28 хв.

Театр гор. над. дому. 1) „Запорожець за Дунаєм“, 2) „Артист“, 3) „Вечерниці“.

Редактор В. Яковський.

Видавець Є. Чикаленко.

Оповістки.

Лікарі та Лікарні

ПРИТУЛОК ДЛЯ ПОРОДІЛЬ акушерки **М. І. Дмитрієвої-Лінчевської** Під догляд лік.-спец. Прийом породіль у всяку пору. Мар.-Благовіщенська 44.

Зуб на лікарня **Бр. ТЕТЕЛЬБАУМ,** Прорізна 24. Прийм. лікарі-спец. 9 год. р. до 9 г. в. Пломб. 50 к., вирив. зуб. без болю 1 р. Штучні зуби 1 р.

КВАТИРІ

Готель „Україна“ віддає в найм КІМНАТИ по міс. і на добу, недорого. Бульв.-Кудр., 34

ПРАЦЯ

Знаю БУХГАЛТЕРІЮ (скінчив бухг. курси), працював біля паровика (смазчиком) і вмію слюсарства. Зараз без посади і ШУКАЮ ЗАРОБІТКУ. Подробиці відомости на жадання подаю негайно. Звертатись листовно по адресі: Київ, редакція „Ради“ для Пр-го. 5-239-4

ВСЯКІ

7 к. Оселедці 7 к.

КОРОЛЕВСЬКІ НОВОГО ВЛОВУ, ніжного смаку, малосольні 7 к. штука. Маг. „ВАСЬКИНА“, Вел. Васильківська 8. 50-221-10

В БОРИШПОЛІ

в роздріб купувати „РАДУ“ можна в книгарні **„НАЧАЛО“**, там-же продаються і всякі українські книжки.

У ЖИРГОРОДІ

(Полтавщ.)

купувати в роздріб і передплачувати **„Раду“** по такій самій ціні як і в Київській конторі газети можна в паперовій крамниці „ПРОГРЕССЪ“ в М. А. ТОЛЧИНСЬКОГО.

У ХАРЬКОВІ

передплачувати „РАДУ“ на таких-же умовах, як і в конторі газети, можна в „Українській книгарні“. Рибна 25. Там-же можна купувати Раду і окремими №№-ми.

Приймається передплата на перший ПОПУЛЯРНИЙ, ІЛЮСТРОВА ДНЕВНИК на цілій Україні

„Нове Слово“.

Виходить у Львові що-дня в полудене опріч неділь та свят.

„Нове Слово“ вивіновоне багатим інформаційним матеріялом подає в кождім числі найперші телеграфічні і телефонічні вісти з краю, держави і заграниці, точні, вірні і скорі інформації своїх власних кореспондентів з усіх міст Галичини, а надто постійні кореспонденції з Чернівців, Відня, Київа і всіх центрів американської України.

КОШТУЄ для російської України—на цілий рік: 10 руб. 60 коп.
на пів року: 5 руб. 30 коп.
на чверть року: 2 руб. 65 коп.
на місяць: — руб. 90 коп.

Адреса редакції і адміністрації: **Львів, вул. Домініканська № 11.** Галичина—Австрія. Lemberg, Oesterreich.

СТЕФАНИК. Оповідання . . . . . ц. 70 коп.
„ „ (на кращому папері) . . . . . ц. 85 коп.
ГРІНЧЕНКО. Якої нам треба школи . . . . . ц. 4 коп.
„ „ Народні вчителі та вкраїнська школа ц. 4 коп.
П. СМУТОК. Під стелями Думи . . . . . ц. 5 коп.
Д. МОРДОВЕЦЬ. Козаки і море . . . . . ц. 40 коп.
В Державній Думі . . . . . ц. 5 коп.
А. КОНОЩЕНКО. До історії земської школи на Херсонщині ц. 15 коп.

(Власність редакції „Ради“).

Виключний склад видання **в Українській Книгарні**—Київ, Безаківська, 8; продаж там-же та по всіх инших українських книгарнях. 0-166-2

Приймається передплата на 1912 рік на

Літературно-Науковий Вістник

місячник літератури, науки й суспільного життя, що виходить книжками 12—15 аркушів великої вісімки під загальним проводом проф. Мих. Грушевського.

Видає Українсько-Руська видавнича спілка. Редакція й адміністрація (лише для Росії): в Київі, Велика-Володимирська, 28. Адміністрація просить поновляти передплату завчасу. Передплата в межах Росії з пересилкою на пів-року 4 карб., на цілий рік 8 карб. Книжки висилаються раз на місяць; хто надсилає передплату по виході книжки, дістає належні книжки при найблизшій розсилці. На зміну адреси треба присилати 30 коп., при тім треба подавати все не лише нову, але й стару адресу.

Для незаможних учеників і студентів висших шкіл, сільських учителів і учительок, підурядників, робітників і селян передплата на рік 6 карб.

Приймається передплата на 1912 рік на

„ПРАПОР“.

Виходить 5, 15 і 25 кожного місяця. Редакція і Адміністрація: Коломия, фах почтовий № 3, Kolomyia-Galizien, Oesterreich.

Передплата річна для Рос. України 3 карб.

10 рік істнування. **1912.** 10 рік істнування.

Приймається передплата на щомісячник

„Ukrainische Rundschau“

(„Український Огляд“.)

„U. R.“ виходить у Відні, в Австрії, на німецькій мові, і подає сістематичний огляд життя усього українського народу.

Плата за рік (з доставкою) для Росії 4 карб. (Можна частками, по 2 чи по 1 карб.) Окремі №№ 35 коп.

Передплата приймається в книгарні Літер.-Наук. Вістн.—Велика Володимирська 28.

Приймається передплата на 1912 рік на українську народню ілюстровану газету

Другий рік видання. **„ЗАСІВ“** Другий рік видання.

Ціна на рік 3 руб., на пів року 1 руб. 60 коп., на 3 місяці 85 коп.

Хто випише ЗАСІВ за цілий рік, той дістане всі №№ починаючи з першого, а так само дурно додаток: Повний збірник творів Івана Котляревського в 3 томах. Сюди увійдуть: Енеїда, Наталка Полтавка, Москаль Чарівник і Ода до Князя Куракіна. Крім того буде уміщено біографію Ів. Котляревського.

Адреса: Київ, Велика Володимирська № 28. Редакція газети „Засів“.

ЗАСІВ призначується головним чином для хліборобів і робітників; ЗАСІВ виходить що тижня в пятницю; ЗАСІВ подає статті й новини про сучасне життя на Україні в Росії і за кордоном, з української і всесвітньої історії і письменства, артистичної творчости, з наук природних, лікарських, з сельського господарства, кооперації, техніки, гігієни, медицини, а також вірші, оповідання, ілюстрації при статтях і осібн ЗАСІВ містить дописи з сел і міст, звертаючи особливу увагу на рух освітний і економичний на селі, про вистави, лекції, вечірки, заведення бібліотек, спілкових крамниць, позичкових і сельсько-господарських товариств, професійних спілок між робітниками (на сі теми особливо бажані кореспонденції). ЗАСІВ дає відповіді на запитання передплатників, а також поради спеціалистів господарські, юридичні й лікарські, в справах економичних і просвітніх.

Участь в Засіві будуть брати:

Ю. Азовський, Ю. Будяк, В. Винниченко, М. Воронин, проф. М. Грушевський, М. Гехтер, В. Дорошенко, М. Залізняк, М. Коцюбинський, В. Корольов, М. Левицький, В. Лікаренко, Майорський, О. Олесь, Л. Пахаревський, С. Русова, В. Самійленко, Ю. Сірий, П. Смуток, Т. Суліма, О. Степаненко, проф. М. Сумцов, С. Терниченко, С. Черкасенко, М. Чернявський, Ол. Черняхівський, Є. Чикаленко, І. Чупринка і инші.

Передплата далі на 1911 рік ще приймається. Хто хоче одержати за цілий 1911 рік, то присилає 2 р. 50 коп.

Передплату приймає Книгарня „Літературно-Наукового Вістника“ у Київі, Велика Володимирська № 28. Українська книгарня в Харькові, Рибна, 25. Посередникам процент. від передплати. Статті і дописи просять надсилати в книгарню Л. Н. Вістника. Редактор-видавець О. Степаненко. Пробні числа висилаються дурно.

Друкарня 1-ої Київської Артілі Друкарської Справи. Трохьсвятительська 5. Телеф. 1069